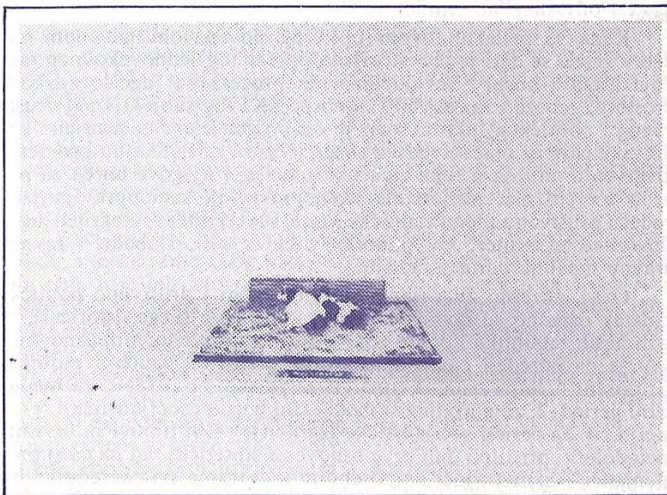

loša priča

miloš lišanin

Sestra je ukrala malog majmuna u radnji prekoputa starinarnice u kojoj sam kupovao knjige i staro ordenje za pokojnog dedu. Nije bio junak ali je voleo medalje i nije bilo tako svetlucavog groba kao što je bio dedin o Zadušnicama. Antikvar je uživao u mom načinu kupovanja jer je bio zaljubljenik u svoj poziv, jedan od onih što izumiru, bez razloga, reklo bi se, i voleo je da se mnogo, mnogo puta ponovi zvuk okretanja stranice pre nego što se knjige nepovratno iznesu iz njegovog života. Nisu smele biti kupljene bez razmišljanja, prostački, kao da su roba iz susedne piljarnice. Rekoh, kupio sam orden za dedu, pojas za babu i neke knjige za sebe u radnji prekoputa zoološkog vrta iz koga je sestra ukrala mladu čelu. Bila je opsednuta materinstvom i krala je sve što bi moglo da je uteši, čak i mlade izdanke vrtog bilja koji su joj potom danima venuli u nedrima.

Ja nisam čitao kupljene knjige, voleo sam samo da budu tu, da se nešto nađe pri ruci: kada dosada dođe do svoje da imam čime da joj zamažem oči. Da, dosada uvek dolazi po svoje. Uzima sve što imam u tom dosadnom trenutku, baš sve: ljubavi, uspomene, žiljive reči mojih dosadnih priča, zvuke i mirise koji mogu, u nekim noćima bez nade, da ponesu na svojim ledima svu pustoš jedne ljudske samoće. Dosada je neumoljiva kao i moja sestra o kojoj sam hteo da govorim, hteo sam da ispričam kako je ukrala portira ispred hotela kraj zoo-vrta u kome sam knjigama kupljenim kod antikvara hranio foke i mrave. Bila bi to dosadna priča, možda dosadnija i od mene, u svakom slučaju dosadnija jer ne bi imala nijednog čitaoca, a niko se ne bi usudio ni da je pročita drugom, kao što nikad niko nije imao hrabrosti da me zamoli da ponovim priču koju sam već ispričao i zato se trudim da uvek iznova izmišljam svoje doživljaje, a to je teško, vraški je naporno setiti se najsitnijih detalja neke izmišljene prošlosti, neke iluzije iluzornije, a tim i stvarnije od iluzije koju živim.

Biće bolje da govorim o sestri. Dakle, sestra je lopov. Ukrala je kapiju ispred koje sam sedeo i sve kapije na koje sam naslanjao leđa dok čitam knjige ukradene iz antikvarnice u kojoj je deda zalagao svoje ordenje za hrabrost, kolajne sjajne kao prošlost od koje je živeo. Deda je bio junak i sestra je od njega nasledila sklonost ka otuđivanju stvari. Naravno, tuđih stvari. Otuđivala je sve što vidi – flaster zalepljen preko očiju bio je jedino rešenje za spas časti porodice, ličila je na slepu pravdu hodajući nasumice ulicama dok se neko ne bi sažalio i skinuo joj povež, a onda bi nestajalo sve i svašta, kući je jednom donela i dečaka koji joj je skinuo mrak sa očiju, da mi ga pokaže, ali meni nije bilo do toga, upravo sam pisao priču u kojoj sestra krađe mene prosto zato što me je prvog ugledala jer smo spavali u istoj sobi, krađe me i otuđuje od mene, sakriva me negde daleko i ja, u toj staroj priči, pokušavam da se pronadem ali sestra je luda i sledećeg jutra krađe i mene koji se tražim i tako, u toj priči, nestajem, a sestra nastavlja i baš onog jutra kada sam se setio da joj treba povezati oči pre nego što se probodu, baš tada je ukrala i mene koji sam sve to pisao i tako se završila priča koju sam zamišljao kao beskonačni niz krađa, hteo sam da to bude detektivska priča u tradiciji Poa, ali sestra je glupa za lepu književnost i ukrala je mene koji pišem pre nego što je shvatila da je o njoj reč i da može postati slavna kao Arsen Lupen ili Super Hik, na primer, ali ja joj to ne zameram, nisam zlopamtilo mada osećam da sam utanjio, da sam sve bleđa slika sebe, ali nema veze, krv nije voda i tako dalje. A tako je to bilo u vreme kada sam iza ušiju imao male jedva vidljive perčine u koje sam uplitao sve što sestra ukrade ili što sam našao ili što mi posle ručka ostane u tanjiru i nije bila retkost da upadam u neprilike, kao onda kada je neka prodavačica suvenira prepoznala nož od srebra u mojoj kosi. Bila je to vrlo neprjatna situacija, ali to nije tema ove priče, bilo bi dosadno da jeste, možda i dosadnije od mojih priča, svakako dosadnije, i ovako je dovoljno dosadno, ali bilo bi još dosadnije kada bih znao šta time hoću da kažem, to jest, kada bih znao šta je pisac hteo da kaže. Polako. Dakle, tema ove priče je sestra koja krađe. Bolje rečeno: bila je to tema ove priče. Još bolje rečeno: Biće da je to bila tema loše priče.

jama osnovne teme, može se servirati uz terminologiju oblika Bachovih majstorija, mnogo rječitiji od »Male noćne muzike«. A ima još toga. »No Stone Unturned« – momentano moj najdraži album, vjerovatno i zbog toga što ga kod kuće nemam. Ploča sklepana od samih B strana bivših singlica. B strana? Eto, tu na omotu piše sve. To je najbolje zaboravljeno! »Under The Boardwalk« je skupina doista moćnih zvukova. Potpisana od nekog drugog autora, no poznato je da ponajbolje pjesme koje eksplozivna petorka preuzme od drugih autora, u njihovoj obradi zvuče još bolje. Uvijek imam neku svoju osobnu tekuću top listu pjesama koje bih u to vrijeme najradije čula. Sada »Under The Boardwalk« dijeli vrh s »Congratulations«. »Congratulations« je za mene pjesma dojma. Poklapa se s nekim raspoloženjem koje vučem iz djetinjstva, a karakteristična je za Zagreb. Izlazem Emilu svoje viđen stvari da je ono što je hitno zapravo VIZIJA tih pjesama projicirana na aglomeraciju što je Zagreb čini s Krapinom i ostalim susjednim žarštitama. Dok slušam ovo, sjetim se nekog znanca koji me u razgovoru pokušavao uvjeriti da je u umjetnosti nemoguće ikada izreći sve do kraja što bi se htjelo. Sada znam da on nije u pravu. Ovo je potpunost i dok slušam, jasno mi je sve.

Kasno je u noć, zapravo rano ujutro, Krapina možda ne spava, a možda spava, a iz ove sobe prelijevaju se kristalni zvuci rastopljenog esteticizma. Razne kolokacije nameću mi se. Izričaji poput: Estetska mješavina čarobne kugle... Noć je, noć. Još ovo i na spavanje. Izdvajam dvije ploče. »Ove bismo mogli sustra još malčice, prije nego krenem«, kažem Emilu. Izlazimo; Emil zaključava sobu, noć je ugodno svjež, prostrana i zvjezdaša. Dok se uspinjemo bočnim stepenicama povjeravam Emilu da ponekad otrešito reagiram ako mi netko još vrućoj od akumuliranja zvukova razbije raspoloženje kakvom bezveznom konverzacijom. Pod dojmom zaspim tek rano ujutro pa spojim doručak s ručkom.

Ustajem. Još malo pa će ručak. A onda još malo uživanja i kući. Nedjelja je popodne. Ručali smo. »Drita i Branko upoće neće doći preko vikenda«, kaže teta, »ostali su u Zagrebu. Vidiš, djeca su mogla slušati ploče, jučer cijelo popodne«. »Tek sad si se toga dosjetila?«, kaže joj muž, »mogla si im to jučer reći. Jesam li im ja možda rekao da ne slušaju?« Mislim si u sebi svoje.

Vlak mi polazi za otprilike nešto malo više od sat vremena. Do stanice se stigne za desetak minuta. »Sada bismo mogli poslušati još koju pjesmicu. Uskoro trebam krenuti«, kaže Emilu. Za kraj, poslaticu. Slušamo s one dvije ploče. »Play With Fire«, »Under The Boardwalk«, »Congratulations« i druge. Moram se dobro naakumulirati ovim draguljima, da me pothranjuju do slušanja. Vrijeme je da krenem. Pa do viđenja, do pisanja, do slušanja.

S tetom već koračam prema stanici. Spuštamo se lijepom ulicom s mnogo cvijeća. Sunce grije. Eto nas na stanici. Sjedamo na klupu, imamo još desetak minuta vremena da popričamo. Vlak stiže. Dok se uspinjem, teta mi nešto dodaje. Punu torbu koju je nosila sobom. »To daj mami«, kaže. »A ovo je za tebe« – dodaje mi još jednu vrećicu. Pogledam – unutra je nekoliko boca onog kompotu od višanja bez koštica. »O, baš divno«, zahvaljujem se. Nema zadržavanja. Ovo je usputna stanica. Vlak već kreće. U Zaboku presjedam. Sjedam na ekspres iz Frankfurta koji stiže i polazi za nekoliko sekundi, i u rekordnom vremenu bit ću kod kuće, za manje od jednog sata, uručujući malu vožnju autobusom od Glavnog kolodvora do mog naselja.

Klicezi šinama, razmišljam kako se vozim u vlaku s linije London – Ostende – Frankfurt – Grac – Maribor – Krapina – Zagreb – Beograd – Istanbul koji onda okreće natrag na svom kružnom putovanju prema Ostrvu. U Zagrebu silazim. Što je Zagreb u tom krugu? Moj rodni grad. I ujedno mjesto gdje me očekuje hrpa ispita koje još moram položiti, gnusnih obaveza. U terminologiji glazbe koju slušam, to bi se reklo: »I have one foot on the platform the other one on the train I'm going back to New Orleans) to wear that bill and chain«. Tako nekako. No, ne treba pretjerivati. Život ima i vedrih strana. Život je kao ploča. Čak se i okreće. Baš kao što se na ploči bez nekog definiranog redosljeda izmjenjuju pjesme potpuno različitog raspoloženja, svih nijansi, sjetno i polako s veoma brzim i žestokim, ohrabrujućim, tako se smjenjuju i stvarne sekvence u životu. Žalosnije s veselijim, gore s boljim. Važno je biti svjestan postojanja dobrog i gledati da ga se izdvoji. Treba imati neko svoje gnjezdašće. Pa što i hoću, ja ga imam. To su odbljesci mog sferičnog zrcala koje hvatam. Jer naša kula zemaljska izvana je sferično zrcalo. I tamo odnekud, preko Zaboka, Stubice, Krapine, Graza, Ostendea, Londonderyja, špijiraju me zvukovi. Odbijaju se odbljesci, sferičnog zrcala. A kad se jednom riješim ispita, otići ću tim vlakom i koju stanicu dalje od Krapine, da nadopunim svoju zbirku pločama koje mi nedostaju. Zelim što dulji život svojoj baki Rozaliji i što više svojih sretnih povrataka kući. U razmišljanje ubacujem i lokalne vožnje Zabok-Stubica – Zlatar – Bistrica – Zagreb... Pa kao što postoje veći gradovi kao Zagreb i London, tako ima i manjih mjesta kao Gornja Stubica, Dobri Zdenci, Zlatar, Dartford, Cheltenham, Sourry... Osjećam paralelizam svjetova, većih i manjih mjesta, naših i s Ostrva, paralelizam umjetnosti, doživljaja. A željeznicu je daljina već progutala – poručuje Ujevićev »Noturno«. Na ploči – »Love in Vain« – vlak se već gubi sa stanice. Sve to osjećam izmiješano u svom životu. U vagonu, oko mene, neki dezinformirani ljudi iz Graza išćudavaju se kako u Zagrebu ima visokih kuća. »Schön, schön«, kimaju mi s odobravanjem. Mislim si svoje.

Kako rafinirano potpun način izražavanja emocija, osobi koja ti se sviđa čestitati na vještini što je znala učiniti tako veliku stvar, osvojiti nekog tako značajnog kao što sam ja, jer tako idu stihovi lijepe pjesme »Congratulations« i zadovoljno ih mrmljam dok prstom ciljам prema zvoncu, stanu, Well done, my friend...